

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

BOEKENRUBRIEK

Vlaamse kijk op de sociologie van arbeid

Vanroelen, C., Henderickx, E., & Pulignano, V. (2017). De arena's van het arbeidsbestel: Inleiding tot de sociologie van arbeid en arbeidsverhoudingen. Leuven/Den Haag: Acco. ISBN 978-94-629-247-1, 403 pp.

In Nederland is de arbeidssociologie in naam zo goed als verdwenen van de universiteiten. In Groningen wordt het nog wel gedoceerd, elders is het omgevormd tot Management & Organisatie, Organization Studies of Work & Organisation. Maar in Vlaanderen leeft het vak. Dat is een opvallend verschil tussen de Nederlandse en Vlaamse sociologiebeoefening. De Nederlandse universiteiten lijken meer gericht geraakt op de praktijk van de manager en personeelsfunctionaris, en ook meer meegegaan in de Amerikanisering.

Dit 'innoverende handboek', zoals de auteurs stellen, is bedoeld voor bachelorstudenten sociologie, economie, psychologie en sociaal recht. Het gaat over de sociologie van arbeid en arbeidsverhoudingen, omvat 12 hoofdstukken en een literatuurlijst van 15 pagina's. De drie auteurs zijn socioloog in respectievelijk Brussel, Antwerpen en Leuven.

In de eerste twee hoofdstukken staan respectievelijk de sociologische kijk op de maatschappij en de sociologische kijk op arbeid centraal. In hoofdstuk 3 wordt het arbeidsbestel geïntroduceerd, bestaande uit drie arena's: die van de arbeidsorganisatie, de arbeidsmarkt en de arbeidsverhoudingen. Op hun beurt beïnvloeden deze drie A's van de vier A's van de arbeidssituatie (arbeidsinhoud, arbeidsomstandigheden, arbeidsvoorwaarden en arbeidsverhoudingen).

De drie A's van hoofdstuk 3 worden pas later, in de hoofdstukken 6, 7 en 8 (de arbeidsorganisatie), 9 en 10 (de arbeidsmarkt) en 11 en 12 (de arbeidsverhoudingen) uitgewerkt. Daarvóór worden in hoofdstuk 4 en 5 eerst het kapitalisme en de opkomst van de industriële arbeidsorganisatie belicht. Bij het thema arbeidsorganisatie komen theoretisch-sociologische begrippen aan de orde als het wetenschappelijk management, taylorisme, fordisme, neofordisme, postfordisme, mcdonaldisme, lean production, toyotisme, sociotechniek en innovatief management. Bij het thema arbeidsmarkt gaat het onder meer over de gesegmenteerde en de transitionele arbeidsmarkt, de rol van de overheid, vakbonden en werkgevers daarbij, maar ook over ontwikkelingen in de beroepsbevolking en de werkloosheid in België. De twee hoofdstukken over de arbeidsverhoudingen zijn nog het meest concreet. Aan de orde komen daar het sociaal overleg en de daarbij betrokken actoren op het nationaal, sectoraal en ondernemingsniveau, veelal gelardeerd met empirische gegevens over stakingen, flexibilisering, overwerk, et cetera.

Ondanks de hier en daar wat abstracte theoretische beschouwingen, is het een rijk, informatief, goed gestructureerd en toegankelijk boek geworden voor studenten en andere belangstellenden die inzicht willen krijgen in de sociologische kijk op arbeid. Ook in opleidingen in Nederland zou dit handboek een functie kunnen vervullen.

Maar voor de Nederlandse lezer is het handboek wel erg Belgisch/Vlaams georiënteerd, met Vlaamse context, bronnen en cijfers. Nederlandse bronnen worden slechts mondjesmaat gebruikt. Grotendeels ontbreken verwijzingen naar het *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, *Economisch-Statistische Berichten*, belangrijke WRR- en SCP-rapporten en statistische gegevens van het Nederlands statistisch bureau CBS. Ondanks onze taalovereenkomst lijken sociale wetenschappers uit België/Vlaanderen en Nederland behoorlijk langs elkaar heen te leven.

Dit arbeidssociologisch handboek baseert zich waar nodig ook op meer economische bronnen. Daarom kan men zich afvragen of enige verwijzing naar de arbeidspsychologie hier en daar ook niet wenselijk was geweest. Zeker aan het thema arbeidsverhoudingen hebben psychologen de laatste decennia heel veel inzichten bijgedragen. Denk aan hun onderzoek naar autonomie in het werk als tegenwicht tegen de eisen die het werk stelt (door Karasek en vele navolgers), aan onderzoek naar oorzaken en effecten van stress en burn-out (door Schaufeli, Bakker en anderen) en naar het vele onderzoek naar het voorkomen en de effecten van lange werktijden, overwerk en onregelmatige werktijden.

Voor een volgende versie zou het mooi zijn als de auteurs een register toevoegen, want dat maakt de toegankelijkheid van dit handboek groter. Een andere wens is ten slotte dat de uitgever de thans gehanteerde en moeizaam lezende grijze letters door zwarte letters vervangt. Dat zal het lezen van dit handboek nog prettiger maken.

Peter Smulders, TNO, redactielid *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*